

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vyloučení společníka ze společnosti podle § 2740 občanského zákoníku

Ustanovení § 2740 zákona č. č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), upravuje důvody vyloučení společníka ze společnosti (společnosti ve smyslu § 2716 a násl. OZ). Tento článek má za cíl shrnout důvody, postup a důsledky vyloučení společníka ze společnosti dle uvedeného ustanovení, a to i z toho důvodu, že tyto aspekty nejsou v judikatuře soudů řešeny tak často jako případy vystoupení společníka ze společnosti podle § 2739 OZ.

Stručný úvod do úpravy společnosti dle § 2716 a násl. OZ

Právní úprava společnosti v OZ vychází z předchozí úpravy smlouvy o sdružení obsažené v § 829 a násl. zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v tehdy platném znění. Společnost dle § 2716 a násl. OZ je sdružením dvou či více osob (fyzických anebo právnických) za společným účelem, které vzniká na základě smlouvy (dále jen „**společnost**“).

Společnost nemá právní osobnost (nemůže tak být např. stranou smlouvy nebo účetní jednotkou) ani procesní subjektivitu (nemůže tedy být např. účastníkem soudního řízení). Subjektem práv a povinností, resp. nositelem procesní subjektivity jsou jednotliví společníci. Společnost může vzniknout jako krátkodobá, dlouhodobá či trvalá, může mít výdělečný i nevýdělečný účel.

OZ obecně nevyžaduje, aby smlouva o společnosti byla uzavřena písemně, nicméně z důvodu právní jistoty lze písemnou formu nepochybně doporučit; právní předpisy stanoví v určitých případech výjimky z pravidla bezformálnosti smlouvy o společnosti (např. § 2717 OZ). Pro následnou změnu smlouvy o společnosti je vyžadován souhlas všech společníků (§ 2729 odst. 2 OZ), přičemž jde o kogentní ustanovení OZ[1], od nějž se nelze dohodou odchýlit. Změnou smlouvy o společnosti je mimo jiné i změna počtu společníků[2], přičemž počet společníků nesmí být nikdy nižší než dva. Společníci do společnosti přispívají prací, vklady nebo obojím. Společníci se mohou dohodnout, jak budou zajišťovat správu společnosti, přičemž správou společnosti lze pověřit i třetí osobu.

Zánik členství společníka a zánik společnosti (obecně)

Členství společníkovi zaniká dle OZ dvojím způsobem, a to buď jeho vystoupením ze společnosti (které je svou podstatou výpovědí), nebo jeho vyloučením ze společnosti; v obou případech přitom společnost nezaniká a trvá nadále. Posledně uvedené samozřejmě neplatí v případě dvoučlenné společnosti, kde ukončením účastí jednoho ze společníků (jakýmkoliv způsobem) dochází *ex lege* k zániku celé společnosti[3]. Specifickým případem zániku členství je úmrtí, resp. zánik právnické osoby. Při úmrtí společníka-fyzické osoby nebo zániku společníka-právnické osoby s univerzálním právním nástupcem platí, že dědic ani univerzální právní nástupce se nestává automaticky členem společnosti, opačně však může být ujednáno ve smlouvě o společnosti[4].

Zánik samotné společnosti má jiné právní důsledky a je řešen § 2744 a násl. OZ. Základní důvody zániku společnosti jsou uvedeny v § 2744 OZ, přičemž jde o speciální právní úpravu k obecným důvodům zániku závazků podle OZ. Společnost tak zaniká například uplynutím doby, na kterou byla sjednána, dosažením účelu, k němuž byla zřízena, dohodou všech společníků atd. Zánik společnosti nemá právní význam vůči třetím osobám, jelikož zavázanými a oprávněnými zůstávají i nadále všichni

společníci.

V případě zániku účasti společníka ve společnosti se provede majetkové vypořádání jeho účasti na společnosti, a to jak aktiv, na něž mu do doby zániku účasti vzniklo právo, tak i pasiv, tedy toho, k čemu byl vůči společnosti zavázán. V případě úmrtí společníka-fyzické osoby či zániku společníka-právnícké osoby bude vypořádání provedeno s dědici, resp. s nástupnickou společností. Pokud právnícká osoba zanikne bez právního nástupce, provede se vypořádání v rámci likvidace. Vypořádání se provádí dle stavu ke dni zániku členství. Ostatní společníci by měli při vypořádání dbát zejména na to, aby jim vylučovaný společník předal vše, co dosud zajistil/pořídil v rámci plnění svých povinností a je nezbytné pro dosažení účelu smlouvy (např. doklady k částem díla realizovaným vylučovaným společníkem). V případě zániku společnosti se vypořádání provádí postupem dle § 2746 OZ.

Forma a důvody vyloučení společníka

Vyloučení společníka ze společnosti je jednostranným právní jednáním, které je účinné doručením vylučovanému společníkovi a k němuž musí být udělen předchozí souhlas všemi ostatními společníky. Případně je možné vyloučení směřovat ke konkrétnímu datu uvedenému v oznámení o vyloučení, což bude praktické zejména s ohledem na následné vypořádání společníků. Vyloučení společníka ze společnosti je právem ostatních společníků, nikoliv jejich povinností.

Vyloučení musí být písemné pouze v případech, kdy je to vyžadováno smlouvou o společnosti, nicméně i v tomto případě lze doporučit zachování písemné formy vždy. Společníci by k vyloučení společníka měli přistoupit bez zbytečného odkladu, kdy se o naplnění důvodu pro vyloučení

společníka dozvěděli, přičemž vylučovanému společníkovi je třeba oznámit i důvod vyloučení^[5]. Pokud je společník přesvědčen, že důvod pro jeho vyloučení ze společnosti nebyl dán, má právo domáhat se neplatnosti vyloučení žalobou u soudu.

Důvody, pro které lze společníka ze společnosti vyloučit lze obecně rozdělit do následujících kategorií:

- podstatné porušení povinností ze smlouvy o společnosti společníkem,
- omezení svéprávnosti společníka,
- insolvence a
- vyloučení dle § 2722 odst. 2 OZ (pokud společník není ochoten přispět ke zvýšení příplatků do společnosti).

Prvním z důvodů pro vyloučení společníka je případ, kdy společník poruší své povinnosti ze smlouvy o společnosti podstatným způsobem. Může jít např. o kontraktaci společníkem v rozporu s účelem společnosti, dlouhodobé neplnění povinností společníka atd. V zákonné formulaci tohoto vylučovacího důvodu lze vysledovat podobnost s § 2002 odst. 1 OZ a při výkladu z něj lze vycházet. Pro vyloučení pochybností lze doporučit typové případy podstatného porušení smlouvy o společnosti ve smlouvě výslovně definovat.

Omezení svéprávnosti fyzické osoby může být dalším (druhým) důvodem pro vyloučení, a to pouze v situaci, kdy je tento stav na újmu společnosti. Podstatný tak bude zejména účel společnosti a rozsah závazků, jež se týkají společníka, u něž k omezení svéprávnosti došlo.

Třetí druh důvodů vyloučení společníka souvisí s insolvenčním řízením. OZ rozlišuje případy, kdy jde o dlužnický nebo věřitelský insolvenční návrh. Pokud společník podá návrh sám nebo k věřitelskému návrhu přistoupí, lze o jeho vyloučení rozhodnout ihned. Pokud je však podán věřitelský insolvenční

návrh, který dotčený společník neuznává nebo k němu nepřistoupí, je nutné s vyloučením vyčkat do rozhodnutí insolvenčního soudu u úpadku. Teprve v okamžiku, kdy bude soudem zjištěn úpadek nebo hrozící úpadek ^[6] společníka, lze jej ze společnosti vyloučit.

Nutno však zmínit, že některými postupy dle zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**IZ**“), může dojít k podstatnému oddálení okamžiku, v němž bude možné společníka ze společnosti vyloučit. Předně jde o situaci, kdy společník, který je podnikatelem, podá po podání věřitelského insolvenčního návrhu návrh na vyhlášení moratoria. Po dobu trvání moratoria totiž nelze vydat rozhodnutí o úpadku. Dle názoru autorů nebude obdobně možné společníka ze společnosti vyloučit v situaci, kdy společník-podnikatel podá návrh na vyhlášení moratoria před zahájením insolvenčního řízení. Specifický je taktéž případ, kdy je společně s insolvenčním návrhem podán návrh na povolení reorganizace a je předložen reorganizační plán schválený potřebnou většinou věřitelů. Tato situace má, kromě důsledků předvídaných v § 316 odst. 5 IZ, rovněž důsledky uvedené v § 338 odst. 2 věta druhá IZ, tj. že nikdo nesmí až do zprávy o reorganizačním plánu vyvíjet činnost směřující k jeho přijetí nebo odmítnutí. O vyloučení dlužníka-společníka ze společnosti tak lze uvažovat až v okamžiku, kdy pomínou účinky citovaného ustanovení IZ. Je otázkou, zda je možné společníka vyloučit ze společnosti, pokud trvají účinky stanovené v § 253 odst. 2 IZ. Autoři mají za to, že právně bezpečnější cesta je společníka v této době nevylučovat. Vyloučení účastníka sice není formálně odstoupením od smlouvy o společnosti, má však obdobné důsledky.

Nad rámec § 2740 OZ zákon umožňuje vyloučit společníka také v situaci, kdy po změně poměrů je pro dosažení společného účelu společnosti nezbytné navýšit příspěvky do společnosti, ale některý ze společníků se odmítne na navýšení příspěvků podílet. Tento společník má možnost buď ze společnosti vystoupit nebo může být ostatními společníky vyloučen.

Dle komentářové literatury ^[7] má § 2740 OZ kogentní povahu. Lze si však představit, že některé situace (např. v případě insolvence společníka) mohou současně představovat podstatné porušení povinností společníkem. Limitem však bude např. § 338 odst. 2 věta druhá IZ, který bude mít aplikační přednost a odchýlení se od tohoto ustanovení by zřejmě bylo v rozporu s jeho účelem (naopak ale např. § 253 odst. 2 IZ, který odlišnou úpravu ve smlouvě výslovně umožňuje).

Vyloučení společníka ze společnosti a veřejné zakázky

Smlouvy o společnosti jsou velmi často uzavírány dodavateli za účelem podání společné nabídky v zadávacím řízení na veřejnou zakázku dle zákona č. [134/2016](#) Sb., o zadávání veřejné zakázky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZZVZ**“), a plnění veřejné zakázky.

Pokud dojde k vyloučení společníka, který neprokazoval v zadávacím řízení za účastníka (společnou nabídku) část kvalifikace, resp. společníka, jehož účast ve společnosti (a společné nabídce) nebyla významná pro hodnocení nabídek (např. jeho zaměstnanci nebyli předmětem hodnocení v rámci hodnocení nabídek), nemá vyloučení společníka vliv na další průběh zadávacího řízení. Nicméně i v tomto popisovaném případě lze doporučit, aby bylo vůči zadavateli učiněno ze strany společnosti (společníků podávajících společnou nabídku a sdružených do společnosti) oznámení dle § 88 odst. 1 ZZVZ.

Pokud však dochází k vyloučení společníka, jehož prostřednictvím byla prokazována ve společné nabídce (či žádosti o účast) část kvalifikace, bude nezbytné, aby v této části byla kvalifikace prokázána zbylými účastníky společnosti, resp. jinými osobami dle § 83 ZZVZ. Oznámení změny v kvalifikaci dle § 88 ZZVZ zadavateli a následné doložení nezbytných dokladů ke kvalifikaci je v takovém případě nezbytné; jinak se společnost, resp. její členové vystavují riziku vyloučení ze

zadávacího řízení.

Nastane-li vyloučení společníka (člena společnosti – vybraného dodavatele, s nímž zadavatel uzavřel smlouvu) v průběhu plnění smlouvy na veřejnou zakázku, odvisí od řady okolností, zda je třeba takovou změnu posuzovat dle pravidel zakotvených v § 222 ZZVZ či nikoliv. Rozbor možných variant, které mohou přicházet v úvahu a jejich dopady na další postup smluvních stran, již však přesahuje zaměření a hlavní téma tohoto příspěvku a bude mu proto věnován prostor v rámci jiného článku. Snad jen na okraj lze uvést, že by se zadavatel v takových případech vždy ujistit, že po změně ve společnosti (vyloučení jednoho z členů společnosti) vybraný dodavatel i nadále splňuje kvalifikaci, která byla požadovaná v zadávacím řízení, a disponuje stejnými zdroji (osobními, technickými apod.), které byly rozhodné pro hodnocení nabídek; v těchto jednodušších situacích změna smlouvy na plnění veřejné zakázky bude deklarovat toliko změnu na straně vybraného dodavatele (vyloučení jednoho z členů společnosti bez dopadů na předtím prokázanou kvalifikaci a provedené hodnocení). Zadavateli lze v tomto případě konečně i doporučit, aby mu zbylí společníci garantovali dodržení smluvních ujednání v původním rozsahu, zejména doby plnění, ceny, odpovědnosti za vady a záruky za jakost atd.

Závěr

Vyloučení společníka ze společnosti je právem nikoliv povinností společníků a jeho cílem je zánik práv a povinností ze smlouvy o společnosti jen vůči vylučovanému účastníkovi. Vyloučení doporučujeme provést v písemné formě, s uvedením důvodu vyloučení. I přesto, že § 2740 OZ je dle komentářové literatury kogentním ustanovením, lze ve smlouvě upravit typové důvody podstatného porušení smlouvy. Při aplikaci insolvenčních důvodů doporučujeme předem prověřit, že vyloučení nebude učiněno v rozporu s insolvenčním zákonem.

Mgr. Eva Burdová,
advokátní koncipientka

Mgr. Tomáš Machurek,
advokát

MT Legal s.r.o., advokátní kancelář

Praha | Brno | Ostrava

Tel.: +420 222 866 555

Fax: +420 222 866 546

e-mail: info@mt-legal.com

2019, 2883 s.

[2] Odlišně ale např. Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1264 s.

[3] Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2001, sp. zn. 29 Odo 93/2001, nebo rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 2021, sp. zn. 11 C 318/2020-178

[4] Ačkoliv se ustanovení týkají toliko dědiců fyzických osob, podle komentářové literatury se oba paragrafy analogicky použijí i pro právnické osoby. Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 2894 s.

[5] K tomu např. usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 4. 12. 2006, sp. zn. IV. ÚS 643/06 (dle OZ již však automaticky nepůjde o případ absolutní neplatnosti).

[6] Viz § 136 IZ

[7] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. Občanský zákoník: Komentář. Svazek VI (§ 2521 až § 3081, relativní majetkové práva 2. část). Praha: Wolters Kluwer (ČR), 2021, komentář k § 2740 OZ. In: ASPI [právní informační systém]. Právní stav je ke dni 1. 1. 2021.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)